

ဓူမီးဓမ္မိး

လံးပိုင်ကုပ်.ပိုင်.ဗွင်းငမ်းတီ.မူဝ်,စရေ,သီ,ကဆ်ဆိုင်; ကဆ်ဂူဆ်းတင်းလံး လံးဂူ.ဝံ.ဝး
“တီ.မူဝ်,စရေ,သီ,ဂမ်းသိုဝ်း” ဆ်ဆမ်. လၢ.စတ,ပေါ,ဝိဆ်ပိုင်;ပိုင်;မး ဆ်းလေးပိုင်;ကွမ်,တီးပိုင်;
ဂရိန်. (Greek) စလး ဂျေးမ (Rome) စပ် လိမ်ပိုင်;ပုဆ်.မး 2500 ဝိဆမ်.ယဝ်.။ လံး
ပိုင်ကုပ်.ပိုင်.ဆမ်.ဆ်. မီးဗွမ်လီတၢ.မးဝါဆ်;ဂူဆ်းပိုင်;ဗက်ဂးဂၢ.စပ်ဆမ်.စတ.ယဝ်.ဆ် ဂူဆ်းတင်း
ဆမ်ဂုပ်.စာမ်,ယုမ်,ယမ်ဝံ.စလး ပိုင်;ဆ်းလုမ်;ဗျာ.ဆိုင်လုက်;ပိုင်;လုင်စပ်ဆ်. လိပ်းစလးဆ်ဆမ်
ကွမ်ဂဆ်ယိုင်လုးစံး.၅၂ လံးပိုင်ကုပ်.ပိုင်.ဗွင်းငမ်း ကဆ်တိုဝ်းမီးသုဆ်,တီ.မူဝ်,စရေ,သီ,ဆမ်.
ယူ.ဂူးစာဝ်းယၢမ်းယဝ်.။ လိုင်;ပိုင်;လိုင်;လံးမီးတီ.မူဝ်,စရေ,သီ,ယဝ်.ဆမ်. ယိုင်;ကၢမ်းထိုင်တီး
ဗေဝါဆ်မူ.လုမ်;ဗုင်ဂူဆ်း ကဆ်တေတိုဝ်းမီးလွမ်.မွမ်;တီ.မူဝ်,စရေ,သီ,တိမ်ထုဆ်းလီလိုင်ဆမ်.
စလးသင်၊ လိုင်;ပိုင်;လိုင်;ပံ.လံးမီးတီ.မူဝ်,စရေ,သီ,စပ်ဆမ်.သမ်. ယိုင်;ထိုင်တီးပာင်မူ.လုမ်;
ဗုင်ဂူဆ်း ကဆ်တီ.မူဝ်,စရေ,သီ,ပိုင်;ပိုင်;မီးလံးဆမ်.သေစလးသင်၊ ယိပ်,ယၢင်းစိုဆ်းလုးဂူးစာဝ်း
ယၢမ်းယူ.ယဝ်.။ မူ.လုမ်;ဗုင်ဂူဆ်းပိုင်;ဗွမ်.ဂူမ်; ပိုင်;စိမ်,မး,ဆ်.ဂေးတေးဆင်,ဆမ်.။ လၢတီး
ပၢဆ်ဗေဝါဆ်းလၢဝ်းလိုင်.စိုပ်;ပိုင်;တီးစပ်ဂေး လိုင်,တူဝ်စွမ်;ပိုင်;ယိုင်;လုးသံလိပ်တီ.မူဝ်,
စရေ,သီ,ဆမ်.ဝံ.ယူ.ယဝ်.။

ပိုင်;ပၢဆ်မိဆ်.သိုဆ်းဂွမ်. ဆ်းပိုင်;ဂရိန်.စလး ဂျေးမစပ်ဆ်. ယိပ်းတိုင်းလံးတီ.မူဝ်,
စရေ,သီ,ဂမ်းသိုဝ်းဆမ်.စလး လံးပိုင်;တီးသၢင်းမဆ်းသၢင်းလၢင်းဝံ.ယူ.ဂေး.။ ကဆ်လိုင်;ပိုင်;ဆ်း
လုမ်;ဗျာ.စပ် ဂျင်.ဂမ်ယိပ်းတိုင်းတီ.မူဝ်,စရေ,သီ,ယူ.ဂၢပ်;ပၢဆ်ဝဆ်;ပိုင်;ဆ်.စတ. ဝိဆ်လံးပိုင်တီ.မူဝ်,
စရေ,သီ,တၢင်တူဝ်ဆမ်.စလး လွက်;ပိုင်;လံးတီးကဆ်စွက်;ယွက်;စွမ်ယွမ်ယုင်ယၢင်းဝံ.ဂမ်းဗွင်းဆမ်.
လံးစပ်;လိမ်ပုးလွမ်;မးယဝ်.။ ဂၢပ်;ပၢဆ်တီ.မူဝ်,စရေ,သီ,တၢင်တူဝ်ဆ်. ပိုင်;ဗုင်ဂူဆ်းတီ.မူဝ်,စရေ,သီ,
တၢ.တိက်;ဆိုင်;တုလ်း (Comparative models) စပ် ပေါ,ဝိဆ်မီးမးကဆ်ဆိုင်;ယဝ်.ကဆ်ဆိုင်;စလး
လွင်းထိုင်ထွင်ဂိပ်,ဂပ်;လုလ်း တီ.မူဝ်,စရေ,သီ,လိတ်;ကမ်,လိတ်;ဆ်ဆမ်.ဂေး. ဗုင်;ပေါ,မီးမး
လွမ်;ယဝ်.။ ပိုင်;ဆမ်.စလး ဗုင်;လွပ်,သွက်;တီးစုစပ် လင်,ဂုလ်.ကွက်,မွက်,စဆ် “လက်;မံတိက်;ဆိုင်;
(မံသတ်မှတ်ချက်) ဂမ်းဗွင်းဝံ.ပမ်ယူ.ယဝ်.။ ဆ်းဂး “လက်;မံတိက်;ဆိုင်;” တင်းလံးဆမ်.
ကဆ်ဗုင်;လွပ်,သွက်;တီးစုစပ် ဂပ်.စာမ်,ဝံ.ဝိဆ်တၢ. “တီးဆိုင်;တုလ်းတီ.မူဝ်,စရေ,သီ.”
(Democratic criteria) ဆမ်.-

- ဂ။ နှ်းဂူဆ်းမီးသုဆ်,လံးတွတ်းစိပ်;ဂၢင်ဂုစပ် လံးတွတ်းစိပ်;ဂူးဂေး.တင်းသိုင်;။
(Universal Suffrage)
- စ။ နှ်းမီးလွင်းဗိုင်,ပိုင်;ဗေဝါ,ပံးပိုင်; ဆ်းစကးဂူဆ်းမီးသုဆ်,လံးတွတ်းစိပ်;ဂၢင်ဂုစပ်ဆင်,ဂဆ်။
(Political Equality)

C# တၢ်စွတ်၊ဗွတ်းပုဂံးတင်းလမ်းလှိုင်ပွင်ကိုင်း ကမ်မန်းစာမ်းကၢ၊အၤဝံ့။
(Limited Government)

က။ ကုပ်ပိုင်၊ဗွင်းငမ်း လွမ်းဆင်ပိုင်စီးစွတ်၊ဗွတ်၊ဝါး၊ပိုင်။
(Constitutionalism)

သ။ ရှိသူ၏လုံးထင်ရှားမှုအားဂေ့.တေ့.ဂေ့. တိုင်းရှင်းစွာမား။
(External of Individual Liberty) လက္ခဏာရှိသူ၏။

ပပ်.ဆိုခပ်လိပ်.မှိုခမ်းဆံ. တက်းကင်းဝိခံကဆံခမ်း.ထိမ်ပဆံ ဗူးစပ်.ကွဲလိပ်.မှိုခမ်းလွင်း
တီ.မူဝ်.စရေ.သီ.ဆဆမ်.ယူ.ဆံ ယုမ်.ယမ်ဝံ.ယူ.။

မိုးဆင်းရှင်းစူးလင်းဆွင့်လှိုင်ရှုမေ့လိက်တံး ကုင်းကဆဲးစပ်းစလ၊ဆိုးသူဆဲးမွက်၊မက်၊ကုဆိုး
မို့လို့ဝ်၊ကေးမိပ်းမဆဲးပ်.ဆဆ.ဂုဏ်း။ ထုဂ်၊မိဆိုးကွက်၊ရွမ်မွက်၊မိပ်းလုံ၊ ဗွေသမ်.မဂ်.ဆမ်.ဝါဆဲးမက်၊
မိပ်းလုံ၊ မိုတ်းလုံတီးယွတ်းတီးမို့လို့ဝ်.ရှိုဝ်၊ ကုဆိုးမံ.သင်ကွ်.တီးလုံတေလီ၊ မီးတီးလုံတေထုဂ်၊
ဗုဂ်၊တီးလုံတေလီပ်းဆဆဆ. ကမ်.လှိုင်သေဂင်ကွ်စိုးလံးစွပ်းပိဆးဂေါ့.စပ်းစလ၊ကွမ်၊ ဆိုးသူဆဲး
ဥာင်းလုင်ဆ.ဆဆ.ယပ်.။ ကဆဲးစူးရှင်းယွမ်းသူလုံ.မွင်းဆံ.စတ. လီပ်းရှိုဆိုးရှု.ရှဆဲးလီင်းလီင်း
လွင်းတင်းသင်းလင်းယပ်.သေ ရှုံးကမ်းလှိုင်.မှိုင်းတံး ဂုဆိုးမိုးတံးရှပ်းစပ် ပုဂ်းတင်းလံးကတံး
ဗေဝပါဆဲးဂုဆိုး တီးလီထီ.သုတ်းဆဆ.ဆယွ.ယပ်.။

ရှုန်းရှင်းဆ်။ ယူသင်းဂျေလီဝ်စျေစျေကမ်လံး။ တေလံးဂွင်ဂါကပ်သိုဝ်ဂျေဆိုင်တင်းဂျေဆိုင်။ မူကုမ်းဗုင်ရှုန်းကမ်ဆိုင်တင်းကမ်ဆိုင်။ မိုင်းဆိုင်တင်းမိုင်းဆိုင်၊ ရှိတ်ဆမ်ယူကွမ်းဗုင်ပိုင်ပိမ်ပဆ်ရှုန်းရှင်းဆမ်ယဝ်။ ပိုင်းဆမ်ဧလး တင်းလွတ်လိပ် (Free) တင်းဇိုင်ပိုင် (Fair)၊ တင်းတိကလိင်းသင်းလင်း (Frank) လိုင်းဆ်။ လွပ်လံးပိမ်စုဂါ၊ သိမ်းတျးသံတင်းရှင်းသေယဝ်။ ရှုန်းရှင်းရှုဂျေ၊ ရှ်ယိပ်ယင်းခိုမ်းကူးယိုင်းမံတီးလီ ကမ်မီးလွင်းမာဆ်ဇိမ်းဇိုင်ဇိမ်းကွမ်းပိုင် (Justice)၊ လွင်းသုဆ်လံးလွတ်လိပ် (Liberty)၊ လွင်းမီးတင်းဇိုင်ပိုင်ဂမ် (Equality)၊ လွင်းမိုတ်ရှင်းရှင်ဂမ် (Fraternity) ဆမ်လံးဆ်။ လွပ်ရှုလွင်းပွင်လံးသေ မေ့ကွမ်းဗုင်ပိုင်ဆမ်ယဝ်။ ကပ်ပိုင်ဗုင်ငမ်းကွမ်းပက်ပိုင် (Rule of Law) ဆ်ပိမ်ငင်းစာမ်ပိုဆ်မဆ်ယဝ်။ လွင်းငမ်းယိမ် (Peace) ဂျေကမ်မီးကမ်ပိမ်။

စွမ်းပိုင်းကမ်းရှုလွင်းရှမ်းလံး။ ကမ်လူင်လီဆံးဗေံပံးပိုင်းစလး ကမ်ရှတ်းရှမ်း၊
 တေဂ်တီးကမ်လွဲဂေး၊ “ဂွပ်ဆိတ်း” ဆမ်မးတိတ်းတီးကွပ်ဂ်တိတ်းဆမ်စလး၊ ကတ်းပမ်ဆေဝ
 ကမ်းစိုင်းတံးရှမ်း ထိုင်ကွပ်းဂပ်းပိုင်းရှပ်ပက်၊ 20 ပေးကမ်သိင်းဂေး၊ ယင်းတိုက်လံးစာမ်တင်း
 မန်းမံဝး၊ ပီဆံဂွမ်းစိုင်းကွမ်၊ (Minority) လံးပီဆံစိုင်းဂွမ်းပံ၊စိုမ်းယုံ၊ စိုင်းဆွံဆံယူ။
 ပပ်လီပ်းရှမ်းဗိုမ်ဆမ်၊ သင်ဝးလံးစီးဆမ်ကွမ်းဗွမ်းလီတမ်၊မိတ်၊ငးတုဂွမ်းယူဆံဂေး၊
 ကွမ်းယပ်။ ပိတ်ဝးကမ်ပမ်ဗွမ်းလီသင်လံးသေဂေး၊ သင်ဝးပီဆံမးစိုမ်ဆင်ပုဂ်းတွံတွင်
 တိုမ်ပမ်ဆမ်၊ဂေးလီယူ။

မှိုင်းပိမ်းတိမ်းခင်းတံးဆဲး လံးယိပ်းကွဲဝံးစေးဂျမ်းကဆဲးထင်၊ ဝုး တေသင်၊ ထုဂ်၊ ဣလွင်း ပွင်၊ ကွဲဝံး တု၊ မှိုင်းလိပ်းမှိုင်းလွင်းတိ၊ မှိုပ်၊ စရေ၊ သီ၊ ဆဆဲးယူ။ လိုမ်းလံးဝံးဆဲးမုး သင်ဝုးမှိုင်း မိမ်းစေးစိမ်၊ လိပ်းလိတိုင်းဆဆဲးဂေး ခမးပိမ်းကွဲ၊ ယိပ်းတိုင်းဂျု၊ လံးယူ၊ ယပ်။ သင်ဝုးကမ်၊ ကိင်း လိင်းသင်းလင်း မီးတင်းငမ်းငမ်း ပိမ်းလံးကွဲလံးစေးဝံးဆဲးလိုင် တမ်းတုဂ်မှိုပ်၊ ထုပ်းထတ်းသင် တွင်းထမ်းဂေးလီ၊ ကပ်လံးပံးကံ၊ သိုပ်၊ တိတ်းတေ၊ လံးလွဲဂေးလီ၊ ကီ၊ ကမ်းမှိုင်း၊ ခမးပိမ်းတင်း မှိုင်းထိုင်တမ်းတီးစးမှိုင်းသေဂမ်းစး။

ပပ်၊ မှိုင်းဆိမ်းဆိမ်း၊ ပံးဝုးထိုက်လံးလွင်းတိ၊ မှိုပ်၊ စရေ၊ သီ၊ ဆဲး၊ ပုးကွတ်၊ ပုးကေးယပ်၊ ဆဲးလူး ဂွမ်း။ ပိမ်းပပ်၊ ဆိမ်းကု၊ စတု၊ သိုပ်၊ မိုတ်းပမ် တု၊ ဗူးလိပ်းလိပ်းမှိုင်းတိ၊ မှိုပ်၊ စရေ၊ သီ၊ စပ်ဆဆဲး၊ ဂုရ်း။ လံးလိပ်းမှိုင်းဆဆဲး၊ ခမးကမ်၊ ကမ်းခမးဝံးမီးပွတ်းတွမ်းခမး 3 တွမ်းယူ၊ ယပ်။ ပွတ်းတွမ်း 1 ဆဲး၊ သမ်၊ မိုမ်းလိပ်းဝံး၊ ကမ် 5 ကမ်သေ တိမ်းခမးဝံးလွင်းမှိုင်းပိုင်သဗေး တိ၊ မှိုပ်၊ စရေ၊ သီ၊ ကပ်၊ ပမ်းဝမ်းမှိုင်းဆဲးဆဆဲးယပ်။ ပွတ်းတွမ်း 2 ဆဆဲး၊ သမ်၊ ပုးဝံး 6 ကမ်သေ တိမ်းခမးဝံးလွင်းတင်းကဆဲးသမ်းစတ်းပိပ်၊ ပိုင်းကမ်တင်းတိ၊ မှိုပ်၊ စရေ၊ သီ၊ ခလး ပိုင်ဗောင် လွက်လံးပံးမှိုင်းကမ်တိ၊ မှိုပ်၊ စရေ၊ သီ၊ ကမ်၊ မှိုင်းမှိုင်းလံးဆဆဲးဝံးယပ်။ ဆဲးပွတ်းတွမ်း 3 ဆဲး၊ သမ်၊ လိပ်းမှိုင်းဝံးလွင်းပိုင်ဗောင်တိ၊ မှိုပ်၊ စရေ၊ သီ၊ လံးကိုင်၊ လံးမိပ်းစပ်ဆဆဲး၊ ခမးဝံးယူ၊ ယပ်။

ပပ်၊ ဆိမ်းဆိမ်း၊ လံးပိုင်းကိတ်းပပ်၊ (HISTORY OF POLITICAL THOUGHT) ခလး ပပ်၊ ဆိမ်း (ဒီမိုကရေစီလေ့လာရေးစာစဉ်) ဆဆဲးမှိုင်းပိမ်းငမ်းပိုမ်းသေယပ်၊ ကပ်လွင်းတင်းကဆဲး မှိုင်းစးလံးလိပ်းမှိုင်းဝံး၊ ကမ်းဗွင်းဆဆဲး၊ ထိမ်သုးလေးမင်တီးမင်ကဆဲးဆဆဲး၊ စးယပ်။ လံးစပ်းပိုင် ပိမ်းတိမ်း တင်းပိုင်ကမ်စပ်းတင်းပိမ်းမှိုင်းယွမ်းယွမ်း၊ ဆဲးစပ်းတင်းပိမ်း၊ တိမ်းလိပ်းဆဲး၊ လံးမှိုပ်၊ ထုပ်းတွင်းထမ်းတမ်းတီးဗူးလူင်၊ လိင်းစပ်းခလးသင်၊ လံးပိုင်းကွဲးထိမ်မှိုပ်ပမ်ပပ်၊ လိပ်းဆိမ်းကိုင် ခလးသင်၊ ကွဲးပေ၊ စွမ်၊ ပိပ်၊ တိုပ်၊ ကွဲးခမးထတ်းခမးစပ်၊ စေးဂျမ်းသေ စပ်းပိုင်ပိမ်းဆိမ်းပပ်၊ ခလးသင်၊ တမ်းတီးဗူးမှိုင်းကိုင်၊ လာတ်းဝမ်းမှိုင်းမှိုင်း၊ တံးဂေး၊ ကုရ်းလိပ်းစပ်ဆဆဲး၊ စးမှိုင်း မီးတင်းမှိုင်းကွဲယွဲ၊ ဆဆဲးသေ ယွင်းယေးမက်မံးကပ်ဂုင်၊ မုမ်းခတ၊ ခတ၊ စးယပ်။